

Tillæg til Vore Kirkegårde bind 18 nr. 1

FORENINGEN FOR KIRKEGÅRDSKULTUR

Generalforsamling

Foreningen for Kirkegårdskultur afholder dette års generalforsamling på *Fyns Forsamlingshus* i Odense mandag d. 11. maj kl. 10,30.

Dagsordenen er følgende:

1. Valg af dirigent.
2. Aflægelse af beretning 1952/53.
3. Fremlæggelse af det reviderede regnskab 1952/53.
4. Fremlæggelse af virksomhedsplan 1953/54.
5. Fremlæggelse af budget 1953/54.
6. Beretning fra redaktøren.
7. Valg af et medlem til redaktionsudvalget. På valg er arkitekt *C. E. Bauditz*.
8. Forslag til lovændring af foreningens vedtægt § 3 vedrørende kontingent:
personlige danske medlemmer, forhøjes fra 8 kr. til 10 kr.,
personlige udenlandske medlemmer, forhøjes fra 10 kr. til 12 kr.,
menighedsråd, institutioner etc., der modtager 1 eksemplar af *Vore Kirkegårde*, forhøjes fra 12 kr. til 15 kr.,
yderligere eksemplarer af bladet, forhøjes fra 8 kr. til 10 kr.
9. Forslag til lovændring af vedtægtens § 8 vedrørende indkaldelse til generalforsamling.
10. Valg af 5 bestyrelsesmedlemmer. Det afgøres ved lodtrækning, hvem der skal på valg mellem følgende: fhv. kirkeminister *Johs. Hansen*, havearkitekt *Johannes Tholle*, stenhuggermester *K. Hansen Glem*, landsretssagfører *H. F. Jegsen*, kirkegårdsinspektør *Hans Rønø*.
11. Valg af 2 revisorer og 1 revisorsuppleant.
12. Fastsættelse af næste års generalforsamling.
13. Eventuelt.

Efter generalforsamlingen er der lagt følgende program:

- kl. 12,30 frokost på *Fyns Forsamlingshus*,
kl. 14,00 andagt i domkirken ved biskop *H. Øllgaard*,
kl. 14,30 besøg på kirkegårde i Odense og Dalum,
kl. 18,00 middag på *Fyns Forsamlingshus*,
kl. 20,00 foredragsaften samme sted, kirkegårdsinspektør *Hans Rønø*, emne: Kirkegården — kirkens have, og landsretssagfører *H. F. Jegsen*, emne: Kirkegårdenes forvaltningsmæssige problemer.

CARL BAY
stiftsprovst, formand

/ Volmer Rud Nielsen
sekretær

Nye medlemmer

Afdeling A.

159. Bogense menighedsråd.
160. Hvidovre menighedsråd.

Afdeling C.

994. Havearkitekt E. Olesen, Sønderborg.
995. Havearkitekt P. Krarup, Bagsværd.

Afdeling D.

128. Griftegårdsforestandere Åke Anderson, Sundsvall, Sverige.

Kontingentindbetaling.

Der erindres høfligt om, at kontingentet for 1953/54 er forfalden pr. 1. april. Det bedes venligst indbetalt til girokonto 11915, Foreningen for kirkegårdskultur, Horsens, inden den 25. ds. Udenlandske medlemmer bedes benytte deres bankforbindelse.

KIRKEGÅRDSMØDE

Begrebet „kirkelig have-kunst“ (eller kirkegårdskunst) eller „kirkelige kirkegårde“ har beskæftiget såvel gejstlige som lægfolk, og i skrift og tale har især provst *Exner* (Hald) og havearkitekt *Emil Böttiger* (Århus) krævet disse begreber realiseret i kirkegårdenes anlæg, på gravminder m. fl. st. Efter at sagen også i provsteforeningen har været drøftet i et par møder, afholdtes efter indbydelse af den nævnte forening d. 19. jan. 1953 i Vartov et møde, hvortil var indbudt (foruden præsteforeningen) bestyrelser i og enkeltpersoner af organisationer, som på een eller anden måde har interesse på kirkegårdene, således graver-, stenhugger-, arkitekt- og havearkitektorganisationer samt vor forening m. fl. Efter indledning af provst *Exner* fulgte (avbrudt af en kort frokostpause) en 5 timers forhandling med talrige indlæg, af hvilke vist især må bemærkes stiftsprovst *Carl Bay's* kraftige og nøgterne samt lektor, havearkitekt *G. Georgsens* både spirituelle og sagligt analyserende indlæg. Efter forslag fra provst *Exner* skulle der nedsættes et udvalg, hvortil en halv snes organisationer m. fl. ville få indbydelse til at lade sig repræsentere, og i hvilket man ville søge at finde frem til en løsning, der formentlig må gå ud på at stille og besvare spørgsmålet om: 1) hvad er en kirkelig kirkegårdskunst, 2) hvorledes kan den realiseres, så den opfattes og forstås som sådan, og 3) er det ønskeligt at få et så-

dant præg på folkekirkeens kirkegårde, hvor folk med og uden tilknytning til et kirkeliv hviler side om side?

Da sagen ofte har været behandlet i vort blad såvel under den ene som den anden synsvinkel (se således VK XVII s. 102—4, XVI s. 2—9, XV s. 146—48, XIV s. 130—2 m. fl. st.) mener vi (under pladshensyn) ikke at kunne give mere omfattende referat af dette møde. Men skulle dette store udvalg kunne finde en syntese for det, der gærer, og som vil kunne bære ud i fremtiden, forventer vi, at beretningen om denne må kunne belægge en stor og fremtrædende plads i vort blad; for så er vi nået et betydeligt skridt videre i bestræbelserne for begrebet kirkegårdskultur.

FRA DANSKE DAGBLADE

$\frac{1}{12}$ (Roskilde Dagbl.): Der anlægges urneplads på Borup kgd.

$\frac{10}{12}$ (Ringsted Folketid.): Planer om udv. af Stenmagle kgd. ved køb af skolen.

$\frac{19}{12}$ (Kristel. Dagbl.): Pedersker kgd. er udvidet med ca. 20 m, stengærden er flyttet ud, og nogle store træer er fældet.

$\frac{17}{12}$ (Viborg Amts Soc. Dem.): Ved licitationen over udv. af Vejrumbro kgd. lød tilbudene således: *M. Nielsen*, Skanderborg, 34.645, *Ejner Hald*, Viborg, 34.685, *Laur. Hansen*, Kølby ved Løgstør, 35.000, gartner *Andersen*, Hammershøj, og *Osvald Nielsen*, Randers, 36.175, *Hvidt Nielsen*, Randers, 39.180, *Ernst Andersen*, Skive, 43.090, *Holger Bjerring*, Herning, 45.063, *Ernst Nørgaard* og *Ejner Petersen*, Ørum, 46.300, og *Chr. Hedegaard*, Høgild ved Karup, 52.719 kroner. (Havearkitekt *Johannes Tholle*.)

$\frac{17}{12}$ (Grenå Folketid.): Kommunen overlader kk. c. $1\frac{1}{2}$ td. ld. til udv. af Grenå kgd.

$\frac{17}{12}$ (Tidens Tegn): Vejen kgd. udv. imod Vester allé.

$\frac{17}{12}$ (B. T.): Dr. Starcke har fået lov at undersøge en slægtnings gl. grav på Assistens kgd. (København).

$\frac{20}{12}$ (Demokraten): Gjerrild kgd. skal reguleres.

$\frac{20}{12}$ (Silkeborg Avis): Vinderslev sogneråd har overladt kk jord til udv. af kgd.

$\frac{20}{12}$ (Præstø Avis): Menighedsr. beklager, at byrådet i Vordingborg har fældet træerne i kirkealléen.

$\frac{3}{1}$ 53 (Berl. Tid.): Russergravene på Bornholm ændres.

$\frac{7}{1}$ (Grenå Folketid.): Ebeltoft kgd. udvides til en begyndelse med en snes gravpladser.

$\frac{9}{1}$ (Sydsjæll. Soc. Dem.): Faxe kirkegård reguleres.

$\frac{10}{1}$ (Socialdemokraten): Der er udarbejdet plan til anvendelse af den udvidede del af Hvidovre kgd. (arkitekt *A. Roloff Nielsen*).

$\frac{12}{1}$ (Nordsjæll. Venstrebl.): Der foreslås anlagt kgd. på Sanviggårds jorden i Hillerød.

$\frac{20}{1}$ (Fyns Venstrebl.): Anlæg af kgd. gøres til en kunstart.

$\frac{20}{1}$ (Randers Amtsavis): Krstrup kgd. udvides mod vest.

$\frac{24}{1}$ (Holstebro Avis): Ny afdeling indrettes på Holstebro Nordre kgd. (insp. *Waldbjørn Christensen*).

$\frac{31}{1}$ (Roskilde Soc. Dem.): Hillerød kgd.splan får nu fornyet aktualitet.

$\frac{5}{2}$ (Roskilde Tid.): Et areal ved Tåstrup Nykirkes kgd. belægges med servitut for fremtidig udvidelse af kgd.

$\frac{9}{2}$ (Aarhus Stiftstid.): Det menes, at St. Olufs kgd. i Århus er landets ældste kgd.

$\frac{12}{2}$ (Dannevirke): Der skal opføres kapel på Haderslev assistenskgd. (arkitekt *Vagn Thorborg*).

$\frac{19}{2}$ (Silkeborg Soc. Dem.): Planer om urnegård på Silkeborg kgd. i Alderslyst.

$\frac{20}{2}$ (Korsør Avis): Finderup kgd. (Sjæll.) udvides af havearkitekt *Breinholt Nielsen*.

$\frac{28}{2}$ (Nordsjæll. Venstrebl.): Udv. af Søborg kgd. i gang.

$\frac{5}{3}$ (Jydske Tid.): Nu kommer udv. af Kolding Søndre kgd.

$\frac{7}{3}$ (Vendsyssel Tid.): Der eksproprieres jord til udv. af Jerslev kgd.

$\frac{7}{3}$ (Ålborg Stiftstid.): Der er opført nyt ligkapel på Nørre Tranders kgd. (arkitekterne *Willy G. Hansen* og *Orland*).

$\frac{10}{3}$ (Demokraten): Der købes jord til udv. af Viby J kgd.

$\frac{12}{3}$ (Sønderjyden): Man drøfter indrettelse af kapelkrematorium i Haderslev.

$\frac{13}{3}$ (Dannevirke): Vojens sogneråd tiltræder menighedsrådets plan om kirkegårdsudvidelse (havearkitekt *Johannes Tholle*).

FRA NORSKE DAGBLADE

$\frac{5}{11}$ (Gula Tidend): Kyrkjegardsstellet treng ein hagearkitekt.

$\frac{6}{11}$ (Bergens Tidende): Tvo kyrkjegardar i Austevoll skal utvidast.

$\frac{18}{11}$ (Tønsberg blad): Utv. og modernisering av Sem kgd. (hagebrugsk. *Tryggve Opheim*).

$\frac{20}{11}$ (Dagen): Utv. av kgd. i Hålandsdal.

$\frac{4}{12}$ (Fylkesavisen): Bergstad kgd.s utv. nordover.

$\frac{9}{12}$ (Smålenenes amtstid.): Os kgd. utvides.

FRA SVENSKE DAGBLADE

$\frac{2}{12}$ (Lilla Edet-posten): Trollhättan får fornämligt krematorium.

$\frac{17}{12}$ (Lunds dagbl.): Krematorieförslaget i Lund får erkännande av experter.

$\frac{31}{12}$ (Östgöten): Förslag antagna om krematorium i Motala.

FRA TIDSSKRIFTERNE

American Cemetery november: Unethical Sales Methods are condemned at NCA Convention. Beautiful Jewish Traditions maintained at Clover Hill. California cemetery Law proves workable and in Public interest. Cemetery cabdals continue their senseless depredations. — December: Modernizing an old cemetery presents many problems (*Glenn A. Kennedy*). Catholics cemetery conference. A typical New England community cemetery. Basic suggestions for building the Garden type Mausoleum (*Wilfred Gunn*). — Januar: The oldest Jewish cemetery in the United States. Modernizing an old cemetery presents problems (*Glenny A. Kennedy*). Gravediggers Strike in Metropolitan New York. Rose Hills — a Garden Spot in Southern California.

Blomster nr. 2: Billede fra udsmykning af St. Lucas stiftelsens kk v. dronning *Alexandri-nes* hisættelse (*Preisler*) og af kongekapellet i Roskilde domkirke (samme).

Byplan nr. 1: Det gælder begravelsesvæsenets fremtid (ligbrænding eller ikke).

Der Naturstein nr. 12: Typen und Einzelformen (af gravmæler; *Werner Lindner*). Neue Voröffentlichungen zur Gestaltung von Friedhof und Denkmal. — Nr. 1: Die monumentalfriedhöfe in Genua, Turin und Mailand. Mahnmal auf dem Ohlsdorffer Friedhof (*Gerhard Marcks*). — Nr. 2: Der monumentalfriedhof in Mailand. Ausstellung Eigenwilligen Grabmalschaffens in München (*Leitenstorfer*). — Nr. 3: Ausstellung eigenwilligen Grabmalschaffens. Das Grabmalschaffens in den USA. Moderne Grabmalkunst. Werdegang einen Grabplatte (*Schmidt-Reindal*). Gedenktafel in hartgestein.

Ignis nr. 12: Kapellkrematoriet i Umeå (*Gunnar Jacobsen*). Tillkomsten av krematorium i Umeå. Metallfria eldbegängelsekistor. Krematoriefrågan i Skellefteå (*J. A. Grundström*). — Nr. 1: Örebro krematoriums tillkomst och restaurering (*Gunnar Andersson*). Diktaren och döden. Inceneratoranläggningen i Örebro krematorium (*Olof Faith-Ell*). Steinkjers krematorium. — Nr. 2: Bör askan bevaras för alltid? (*Nils Adolffson*). Utveckling på avvägar (*Eric*

Hägge). Nyt förslag till krematorium i Trollhättan. Kyrkan och eldbegängelsen. Pietet kring urnens utlämning. Vilken praktisk nytte har eldbegängelsen? (*Ragnar Melin*). — Nr. 3: Kyrkan och eldbeg. Det hygieniska skälet för eldbeg. (*Oscar Övdén*). Eldbeg. i Japan. Askan åt havet — ett 15. års minne.

Landsbygraveren nr. 2: Arbejdet i marts. Kirkeklokken m. m.

Menighedsrådenes blad nr. 12: Kirkegårdsproblemer (drøftelse i møde). Er gravstederne for små på de gamle kirkegårde? — Nr. 2: Kirkegården, gravmælerne og borgerne (*Johannes Tholle*).

Pharos nr. 1: Progress of cremation in Great Britain. Cremation in Scotland (*John Mann*). Golders Green 50th anniversary (*George A. Noble*). The „Gibbons askam“ Cremating furnace. Prospectine new Crematoria.

Præsteforeningens blad nr. 6: Vore grave på kirkegården (*Chr. B. Schjørring*).

Steinmetz und Bildhaver nr. 12: Die plastisch gestaltete Deckplatte. Friedhof und Grabmal in unserer Zeit (*Hans Strobel*). — Nr. 1: Friedhofskultur in Schweden (*Werner Lindner*). Über Friedhöfe in Südfrankreich (*Karl Baur-Callwey*). Zwi neue Grabmale. Idee und Gestaltung. Gestaltung einer neuen Friedhofsanlage in der Praxis. Grabmale aus „Kunststein“. — Nr. 2: Gewissensfragen bei der Grabmalgestaltung (*Erich Kuhn*). Ausstellung von Grabsteinen in London.

Stenhuggertidende nr. 5: Kirkegårdenes faglige samarbejdsudvalg under dannelse (jevnf. artiklen s. 1 „Kirkegårds møde“). Nedlægning af gamle kirkegårde. Vore forhold. Enken og gravstenen.

BOGANMELDELSER

Willy F. Hansen: Vejplantninger og deres vedligeholdelse. 48 s., 8°. Fællesråd for havekultur og landskabsgartneri, Frederiksberg 1952. Kr. 2,50.

Författaren har med stor grundlighet, sakkunskap och inlevelse behandlat det föreliggande ämnet. De många bilderna (av förf.) klarlägger ytterligare de olika avsnitten som behandlas med hänsyn till växtsätt, plantering och beskärning samt framför allt olika användbarhet av växtmaterialet med hänsyn till växtplats och ändamål med planteringen.

Det lilla häftet, som bör vara en utmärkt handledning och propaganda för vägplantering även inom kyrkogårdarna, länder såväl författaren som utgivaren all heder och det må hoppas att detsamma kommer att verke stimu-

lerande på vägväsendets myndigheter inte enbart i Danmark utan jämväl i övriga Nordiska länder.

Avsikten med bogen är nog inte enbart att intressera och vägleda utan at fästa uppmärksamhet på att arbetet med vägplanteringar inte enbart bör handläggas av vägingeniörer. Vägplanteringarna hör hemma under begreppet trädgårdsarkitektur och trädgårdskultur eller under det danska begreppet Landskabsgartneri och bör handhas av dess yrkesutövare.

G. V. Walberg.

Föreningen Sveriges Kyrkogårdsföreståndare. Handlingar från kongressen i Eskilstuna 31. juli—2. augusti 1952. Fol. 35 s. plus 6 bilag.

Efter at kyrkogårdsföreståndare *Hilding Claesson* er avgået som sekretær, er *G. Malmquist* (Helsingborg) blevet den, som redigerer dette årsskrift, der som de mange foregående er fint, indholdsrigt og læseværdigt. Af artiklerne skal nævnes *E. Nilssons* om kirkegårdene i Eskilstuna og rigsdagsmand *Fahlanders* om ligbrændingen sammesteds. Endvidere først. *G. V. Walbergs* om hække og hækplanter samt *G. H. Anderssons* redegørelse for kirkegårds konkurrenzen i Örebro, hvilken allerede har fået sin omtale i VK (se bind XVII side 78 ff), og direktør *G. Weillbulls* om græsfrø og græsplæner. Beretningen om kongressen slutter med ordene om, at efter udført arbejde „En hændelserik og minensrik kongress avsluttades på Julita værdshus med middag“, — uden mad og drikke duer arbejdet ikke. —

Niels Nøjgaard: Liv efter døden? Et lejlighedskrift. 2. oplag. 8°, 24 s. Gads forlag, Kbh. 1953.

I den standende strid, der af professor *Lindhardt* i Århus er rejst, blev dette det første af adskillige skrifter om dette emne, der intet har med kirkegårdsteknik at gøre, men som dog på en måde må være af betydning for kirkegårdskulturen. *Nøjgaard* besvarer det stillede spørgsmål på første tekstsider med et „Ja, det er der“, men tilføjer, at det er nødvendigt at sige nej, hvis man hævder, at dette liv hinsides graven er en lige så naturlig sag som det liv, vi får ved fødslen. For mange kristne mennesker er spekulationerne over spørgsmålet (blevet) brændende, — andre betragter det som underordnet, hvorimod man turde være enige om, at opstandelse er lovet den, som tror på *Kristus*. Kan kirkegården her og der vidne også om dette håb, er det godt.

Hans Schiller: Gartengestaltung. 4°, 398 s., 456 ill. Paul Parey, Berlin og Hamborg, 1952. DM. 54.—.

Dette omfangsrige værk, som er skrevet af stadtgartendirektør *Hans Schiller* i Fürth, har som undertitel noget om grundregler for planlægning og gennemførelse af offentlige grøn-anlæg og private haver, men de private haver må her hovedsagelig ses som et led i et hele (det grønne), og til dem er der kun avsat ganske få sider. Værket er skrevet for havearkitekter, landskabsgartnere, arkitekter og bygningsingeniører m. fl. Forfatteren går frem med megen grundighed og behandler ikke mindst den etiske side af sagen, hvorimod den praktiske udførelse af anlæggene ganske forbigås. Som de 3 grundregler for havekunst anfører forfatteren: Entschiedenheit, Wahrhaftigkeit og Entsprechung, og over disse temaer bygger han sin bog op. Kirkegårdene indgår også i værket under offentlige grøn-anlæg og behandles på ca. 30 sider. Forfatteren angiver 3—4 m² som norm for det kirkegårdsareal, der skal udlægges pr. indbygger i et sogn (kommune). Alle eksempler i bogen er tyske, med undtagelse af et par belgiske, som dog synes at skyldes tyske havearkitekter. Bogen er i høj grad værd at fordybe sig i.

J. E. Ohlsens Enkes frøhandel har udsendt et smukt nyhedskatalog på 48 sider.

G. C. Taylor: Garden Making by Example. 8°. 180 s. 3. revid. udg. Country Life Ltd., London 1952. 16 s.

Første udgave kom i 1932, anden 1935, tredje 1947, og den, som nu er kommet i 1952, kaldes 3. reviderede udgave. Den har samme sideantal som tredje, men nogle afsnit er udeladt, ændret eller kommet til. Titlen på bogen siger klart, hvad sagen drejer sig om; man viser haveanlæg i planer og billeder, sådan som de er udført, — altså ikke projekter. Selv om vi må erkende, at vi har meget at takke England for, når vi herhjemme udfører haveanlæg, er der dog alligevel ikke meget af det i denne bog viste, som vi uden videre vil kunne overføre til danske forhold og under den nu herskende mentalitet og økonomi. Men derfor kan der naturligvis alligevel være noget af interesse både i tekst og illustrationer; de sidste er talrigere end siderne.

Charles Eley: Twentieth Century Gardening. 8°, 288 s., 3. udg. Country Life Lmt. London 1952.

Det er en ny udgave af den i 1939 udsendte bog, og den er skrevet for begyndere i have dyrkning, omend bl. a. sidetallet viser, at det ikke er nogen kort anvisning. Præsidenten for The Royal Horticultural Society (lord *Abercon-*

way) siger om bogen, at blandt alle de havebøger, som han har, siger denne bog ham mest, og denne udtalelse er trykt og lagt omkring bogen som et særligt „omslag“. Forfatteren siger mange gode ting i bogen, og han siger dem ofte på en morsom måde, f. eks. de 4 måder, hvorpå en have kan tænkes at blive til (pag. 13), og hvori vi nok kan genkende træk også fra nordiske lande. Bogen er forsynet med få, men gode billeder.

INTERNATIONAL HAVEBRUGSUDSTILLING

Vi undlader ikke med disse få linjer at erindre om, at der den 30. april åbnes en international havebrugsudstilling, der bl. a. ved økonomisk indsats fra fristaden Hamborg og tyske organisationer har fået et meget stort og storlået omfang, og hvori foruden mange andre lande også Danmark deltager. Det hele foregår i det berømte anlæg »Planten und blomen« ved Dammtor. Udstillingen står på hele sommeren, og der er ind imellem særudstillinger inde og ude, hvori vi også deltager. *Fællesrådet for havekultur og landskabsgartneri* venter at kunne møde op med en ikke uanselig indendørsudstilling af det grønne som rekreation for menneskene, og herunder vil fra Danmark og andre lande også kirkegårdsanlæg blive vist i plan, model og fotos. Denne særudstilling af havekunst finder sted fra 11. juli til 9. august. Redaktionen er inviteret til åbningen d. 30. april, men har beklaget ikke at kunne avse tid dertil.

RESOLUTIONER m. m.

Kongl. Resol. (1/11 1945), hvorved det paa Kirkeministeriets derom nedlagte allerunderdanigste Forestilling har behaget Hans Majestæt Kongen

at bemyndige Biskoppen over Fyens Stift til enten selv eller ved vedkommende Provst at foretage den højtidelige Indvielse af det til Kirke ombyggede Kapel paa Østre Kirkegaard i Svendborg Købstad Søndag den 2. December 1945 under Forudsætning af, at det forinden Indvielsen ved et i Henhold til Bestemmelsen i § 3, Stk. 2, i Lov om Vedligeholdelse af Kirker og Kirkegaarde m. v. af 30. Juni 1922 afholdt Syn er konstateret, at Kirken er fuldt færdig og forsynet med alt til Gudstjenestes Afholdelse fornødent, samt

at bifalde, at der tillægges den nye Kirke Navnet „Fredens Kirke“.

Kirkeministeriets Skriv. (21/11 1945), til Biskoppen over Fyens Stift), hvori — i Anled-

ning af den med Biskoppens Skrivelse af 11. Oktober 1945 fremsatte Forespørgsel fra Sognepræst for Ringe Menighed N. N. om, hvorledes der skal forholdes med Hensyn til Kirkebogsføring vedrørende to engelske Soldater, der er afgaaet ved Døden paa Sygehuset i Ringe og begravet paa Kirkegaarden sammesteds — meddeles, at Dødsfald af den omhandlede Art bør indføres i Ministerialbøgerne med Nummer, jfr. §§ 3 og 10 i Instruktion Nr. 250 af 15. December 1875, og at Dødsattesten skal medsendes til Embedslægen med de i Instruktionsens § 5 foreskrevne maanedlige Fremsendelser.

Kongl. Stadfæstelse (20/11 1945) (udfærdiget gennem Kirkeministeriet) paa Fundats for „Ivan Jacobsens Mindelegat“ til forsvarlig Vedligeholdelse af Ivan Jacobsens Mindesmærke og Gravsted paa Løvel Kirkegaard i Viborg Stift.

Kongl. Stadfæstelse (5/12 1945) (udfærdiget gennem Kirkeministeriet) paa Fundats for Husejer af Tanderuphus Rasmus Andersens og Hustru og Børns Legat til Udsmykning af Tanderup Kirke og Kirkegaard.

Kongl. Stadfæstelse (12/12 1945) (udfærdiget gennem Kirkeministeriet) paa Fundats for „C. M. Hinné's og Hustru Friedericke, født Noltes, Mindelegat“ til Gravstedsvedligeholdelse m. m. og til Understøttelse af ældre, i København og de tilgrænsende Kommuner bosiddende Mennesker, som hører til den katolske Kirke og sidder i smaa Forhold, navnlig saadanne, som tidligere har været bedre stillet.

Kongl. Anordning (25/1 1946) ang. Anmeldelse af Fødsler og Dødsfald m. v. blandt de her i Landet værende Udlændinge, der staar under Flygtningeadministrationens Forsorg.

Kirkeministeriets Cirk. (29/1 1946) (til Biskopperne) ang. Anmeldelse af Fødsler og Dødsfald m. v. blandt Udlændinge, der staar under Flygtningeadministrationens Forsorg.

Kirkeministeriets Skriv. (2/2 1946) (til Bestyrelsen for Frederiksberg Begravelsesvæsen) ang. Forhøjelse af Taksterne for Ligbæring paa Frederiksberg med 4 pCt. til Dækning af Udgifterne ved den Ligbærerne tilkommende Feriegodtgørelse.

Kirkeministeriets Skriv. (21/2 1946) (til Stiftamtmanden og Biskoppen over Lolland-Falsters Stift) ang. Anbringelsen af Kapitalen, der var overleveret et Menighedsraad til Dækning af Udgiften ved Vedligeholdelse af nogle Gravsteder paa Sognekirkegaarden.

I den med Hr. Stiftamtmandens og Deres Højærværdigheds Skrivelse af 9. Januar 1946

hertil indsendte Sag er der rejst Spørgsmaal om den rette Anbringelse af 15 Gravstedskapitaler, oprindeligt til et samlet Beløb af 2776 Kr. 99 Ø., nu til Rest 2281 Kr. 05 Ø., der er overleveret til Idestrup Sogns Menighedsraad til Dækning af Udgifterne ved Vedligeholdelse af nogle Gravsteder paa Idestrup Kirkegaard, der ligesom Idestrup Kirke ejes af Nykøbing F. Hospital.

I Anledning heraf skal Ministeriet udtale, at det er en Grundregel i den kirkelige Lovgivning, at alle af Menighedsraadene som saadanne bestyrede Kapitaler vil være at inddrage blandt Stiftsmidlerne, og at det med Hensyn til Midler, der vedrører Kirker eller Kirkegaarde, i denne Henseende er uden Betydning, om vedkommende Kirke er selvejende eller ikke. Undtagelse fra Reglen om Kapitalernes Inddragelse blandt Stiftsmidlerne findes kun, hvor den er udtrykkelig hjemlet i Lovgivningen eller følger af retsyldig Viljesbestemmelse, f. Eks. i et Testamente, og i disse Tilfælde vil Aktiverne være at forsyne med behørig Forbudspaategning af Stiftsøvrighederne, eventuelt anden offentlig Myndighed.

Da der ikke i det foreliggende Tilfælde ses at være oplyst Grunde for Afvigelse fra Hovedreglen, vil de ommeldte Kapitaler være at indbetale blandt Stiftsmidlerne.

Under Hensyn til det ovenfor oplyste om delvis Forbrug af Kapitalerne skal man derhos anmode Stiftsøvrigheden om at ville føre Tilsyn gennem vedkommende Provstiudvalg med, at de aarlige Renter, eventuelt tillige Kapitalerne, forvaltes i Overensstemmelse med de Aftaler, der er truffet om de paagældende Gravsteders Vedligeholdelse, hvorhos Opmærksomheden henledes paa, at Ministeriets Godkendelse skal indhentes paa Beslutninger om Restkapitalernes Anvendelse efter Vedligeholdelsens Udlob.

Kirkeministeriets Skriv. (1 $\frac{2}{3}$ 1946) (til Biskoppen over Fyens Stift) ang. **Praksis med Hensyn til Dødsattester og Genparter af disse ved Ligbrænding.**

I et med Deres Højærværdigheds Skrivelse af 13. Marts 1945 hertil indsendt Andragende har Dansk Ligbrændingsforening, Svendborg Amts Afdeling, henledt Opmærksomheden paa, at Bedemænd fra Svendborg Amt har besværet sig over, at der i Tilfælde, hvor Ligbrænding skal finde Sted, forvoldes dem Vanskeligheder fra Præsterne Side ved Tilvejebringelsen af de fornødne Genparter af Dødsattesterne.

Ifølge de i Bekendtgørelse af 25. Marts 1931 angaaende Dødsattester og Regulativ for Ud-

førelse af Ligbrænding af 1. Juni 1937 indeholdte Regler er den gældende Ordning paa det omhandlede Omraade udenfor København og Frederiksberg følgende:

Det originale Eksempel af Dødsattesten (den hvide Attest) afleveres til Dødsstedets Sognepræst, jfr. Bekendtgørelse af 25. Marts 1931 § 4, Stk. 4.

Ønskes Liget begravet et andet Sted end paa Dødsstedets Kirkegaard, udsteder Sognepræsten *uden* Gebyr en Genpart af Dødsattesten paa grøn Blanket, jfr. Bekendtgørelse af 25. Marts 1931 § 6, Stk. 2, og i Tilfælde af Ligbrænding udstedes yderligere i Henhold til § 6, Stk. 4, en særlig Genpart — ligeledes paa grøn Blanket — der afleveres til Politiet paa Dødsstedet.

Endelig bestemmes i Regulativ for Udførelse af Ligbrænding af 1. Juni 1937 § 4, at Ligbrænding ikke maa iværksættes, forinden der til Krematoriets Bestyrelse er afgivet en skriftlig Attest fra Politiet paa Dødsstedet om, at der ikke er noget til Hinder for Ligbrændingen. Denne Attest opbevares paa Krematoriet.

Af de i Sagen foreliggende Oplysninger fremgaar det, at bl. a. A. Politis Praksis med Hensyn til Ekspeditionen af de heromhandlede Sager er den, at vedkommende Bedemand til Politiet afleverer den originale Dødsattest (den hvide Blanket) samt de to af Sognepræsten paa grønne Blanketter udfærdigede Genparter til lige med Tilkendegivelsen om Ligbrænding, hvorefter Politiet beholder Tilkendegivelsen og den ene Genpart af Dødsattesten, medens den originale Dødsattest og den anden Genpart af samme, forsynet med Politiets Paategning om, at der intet er til Hinder for Ligbrændingen, tilbageleveres Bedemanden, der igen afleverer den originale Dødsattest til Sognepræsten paa Dødsstedet og Genparten af Dødsattesten til Krematoriet.

Efter det i Andragendet anførte er det særlig Kravet om, at den originale Dødsattest skal følge med til Politiet og sammen med Genparten af Dødsattesten have Paategning om, at der intet er til Hinder for Ligbrændingen, der skaber Vanskeligheder, idet Præsterne hyppigt nægter at udlevere denne Attest, naar den er afleveret til dem.

Saaledes foranlediget skal man tjenstlig meddele til Efterretning og videre Bekendtgørelse, at nærværende Ministerium om Sagen har brevvekslet med Justitsministeriet, der har udtalt, at der efter bemeldte Ministeriums Formening ikke er Hjemmel til at kræve, at den i § 3 i Lov Nr. 60 af 14. Marts 1931 om Lig-

Kirkegårds- protokollen

beregnet såvel til mindre som til større byer, 55 kr. pr. eksemplar.

Forlag og eneforhandling:

Foreningen for kirkegårdskultur
Silkeborgvej 23, Horsens

brænding, jfr. § 4 i Regulativ af 1. Juni 1937 for Udførelsen af Ligbrænding, omhandlede Attest fra Politiet om, at der fra dettes Side ikke er noget til Hinder for Ligbrændingen, skal meddeles ved Paategning paa en af den paagældende Sognepræst udstedt Genpart af Dødsattesten.

Idet henvises hertil samt til, at det af Justisministeriets Cirkulære angaaende Ligbrænding af 25. Marts 1931 fremgaar, at det kun er i København og paa Frederiksberg, at den originale Dødsattest skal forevises for Politiet, forinden Tilladelsen til Ligbrænding meddeles, bemærkes derhos, at de i Andragendet omhandlede Vanskeligheder synes at være forårsaget ved, at der fra Politiets Side stilles Krav, som gaar ud over, hvad der er fastsat i de gældende Bestemmelser angaaende Dødsattester og angaaende Ligbrænding, og ikke ved Præsternes Forhold.

Kirkeministeriets Cirkulærskriv. (% 1946) (til Stiftsøvrighederne) ang. Hjembringelse til Nordamerikas forenede Stater af Lig af amerikanske Soldater og Sømænd, som er begravet her i Landet under sidste Verdenskrig.

Kirkeministeriets Skriv. (15% 1946) (til Stiftamtmanden og Biskoppen over Ribe Stift) ang. Betaling for Gravplads paa en til en ikke-selvejende Kirke hørende Kirkegaard.

Ved hoslagt paany at tilbagesende den senest med Stiftsøvrighedens Skrivelse af 9. April 1946 hertil indsendte Sag angaaende Godkendelse af Forslag til Vedtægt for Løgumkloster Kirkegaard skal man tjenstlig meddele til Efterretning og videre Bekendtgørelse, at der, da Kirken ikke er selvejende, som udtalt i Skrivelse herfra af 25. August 1928, ikke i Vedtægten bør fastsættes Betaling for Udlægning for Sognets til Folkekirken hørende Beboere af en enkelt Gravplads af almindelig Størrelse for første Fredningsperiode samt ej heller for samtidig udlagt tilsvarende Gravplads til efterlevende Ægtefælle, hvorimod der i Vedtægten bør fastsættes Betaling for Gravplads af ekstra-

ordinær Størrelse, for Gravplads til flere Personer og for Gravplads, som ønskes erhvervet for flere end een Fredningsperiode, ligesom der ogsaa i alle Tilfælde bør fastsættes Betaling for Fornyelse af Gravpladser.

Kongl. Stadfæstelse (2% 1946) (udfærdiget gennem Kirkeministeriet) paa Fundats for et af indsamlede Midler i Vadum Sogn oprettet Legat, kaldet „Legat til Vedligeholdelse af de paa Vadum Kirkegaard begravede britiske Flyveres Gravsted“.

Kirkeministeriets Skriv. (27% 1946) (til Landsretssagfører N. N.) ang., hvorvidt en afdød Mands udenfor Ægteskab fødte Datter kunde anses berettiget til uden Samtykke fra Faderens Søsken- de at træffe Bestemmelse om Flytning af Afdødes Askeurne.

I Skrivelse af 13. Juni 1946 har Hr. Landsretssagføreren forespurgt, hvorvidt Frk. O. O. vil være berettiget til at faa sin Faders, Direktør O. O.'s Askeurne flyttet fra A. Kirkegaard til en københavnsk Kirkegaard, idet de har anført, at Frk. O. O. er født udenfor Ægteskab, og at Afdøde, der var ugift, har efterladt sig 3 Søsken- de, der i sin Tid egenmægtig besluttede at lade Afdøde bisætte paa A. Kirkegaard. De har derhos videre anført, at Erklæringer Sagen vedrørende ikke er forsøgt indhentet fra disse 3 Søsken- de, idet der for Tiden hersker et spændt Forhold mellem Frk. O. O. og Afdødes Søsken- de, muligvis foranlediget af, at Direktør O. O. har indsat sin ovennævnte Datter som sin Universalarving, hvorfor det maa forventes, at Afdødes Søsken- de vil modsætte sig en eventuel Flytning af Askeurnen.

Saaledes foranlediget skal man herved meddele, at Ministeriet for sit Vedkommende efter de i Sagen foreliggende Oplysninger vil være tilbøjeligt til at mene, at Frk. O. O. maa være berettiget til at træffe Bestemmelse om Flytning af Faderens Askeurne, men at Spørgsmalets Afgørelse henhører under Domstolene.

Kirkeministeriets Skriv. (14% 1946) (til Biskoppen over Københavns Stift) ang., at det

ikke kan forventes tilladt, at Udgifter til en Rejse, som en Ansøger om en ledig Graverstilling efter Menighedsraadet's Anmodning havde foretaget, dækkes af den kirkelige Ligning.

I et med Deres Højærværdigheds Skrivelse af 21. Juni d. A. hertil indsendt Andragende har Anna Sogns Menighedsraad med Henvisning til, at Menighedsraadet — som det fremgaar af den hoslagte tilbagefølgende Kvittering af 9. Marts 1946 — har udbetalt N. N., der som Ansøger til den i afvigte Foraars ledige Graverstilling ved Anna Kirke af Raadet var anmodet om at give Møde i København, et Beløb af 62 Kr. til Dækning af den paagældendes Rejseudgifter, anholdt om, at der maa blive ydet Refusion af nævnte Beløb.

Ved Sagens Fremsendelse hertil har Deres Højærværdighed udbedt Dem Ministeriets Afgørelse med Hensyn til, om den omhandlede Udgift kan dækkes ved Ligning i Henhold til Bestemmelsen i § 13 i Lov om Menighedsraad af 30. Juni 1922 („andre Udgifter, som det Raadet paahvilende Hverv medfører“).

I Anledning heraf skal man tjenstligt meddele til Efterretning og videre Bekendtgørelse, at Ministeriet efter Omstændighederne bifalder, at Beløbet anvendes til Deres Højærværdighed til Udbetaling af den kirkelige Ligning, idet dog tilføjes, at det ikke fremtidig vil kunne forventes godkendt, at tilsvarende Udgifter dækkes af Ligningen.

Kirkeministeriets Skriv. (2% 1946) (til Overtilsynet for Helligaands Kirke) ang. Nedsættelse paa Helligaandskirkens Grund af en Askeurne, indeholdende Asken af en ukendt Fange fra en tysk Koncentrationslejr m. m.

I et med Overtilsynets Skrivelse af 23. August 1946 hertil indsendt Andragende har Helligaands Sogns Menighedsraad indberettet, at Landsforeningen af Besættelsestidens politiske Fanger overfor Raadet har fremsat Anmodning om Tilladelse til den 29. August d. A. paa det paa de hoslagte tilbageførende Tegninger nærmere angivne Sted paa Helligaandskirkens Grund at nedsætte en Urne, indeholdende

Asken af en ukendt Fange fra en tysk Koncentrationslejr. Landsforeninge har derhos anholdt om tilladelse til foreløbig at anbringe en flad Sandsten og et grønt Grankors paa Graven, der senere tænkes smykket med et Mindesmærke, hvortil Udkast efter det oplyste for Tiden udarbejdes af Professor Kaare Klint.

Saaledes foranlediget skal man tjenstligt meddele til Efterretning og videre Bekendtgørelse, at Ministeriet intet finder at erindre imod, at den paagældende Urne nedsættes paa det dertil udsete Sted paa Helligaandskirkens Grund saaledes, at der opstilles et Grankors paa Stedet, naar Korset holdes i frisk og sømmelig Stand, men at Vedligeholdelsen af Korset og af den Mindesten, som til sin Tid tænkes anbragt i Stedet, maa være Kirken uvedkommende, ligesom ogsaa en Flytning af Urne og Sten, om den senere maatte blive nødvendig, f. Eks. paa Grund af Gaderegulering, maa være Kirken uvedkommende.

Kirkeministeriets Skriv. (2% 1946) (til Frederiksberg Kommunalbestyrelse) ang. det Frederiksberg Begravelsesvæsen i Henhold til kgl. Resolution af 4. Juni 1897 paahvilende aarlige Bidrag til Dækning af de frederiksbergske Sognekirkers Udgifter.

Efter at Ministeriet i Skrivelse af 20. Maj 1941 havde bifaldet, at det Frederiksberg Begravelsesvæsen i Henhold til kgl. Resolution af 4. Juni 1897 paahvilende aarlige Bidrag til Dækning af de frederiksbergske Sognekirkers Udgifter for et Tidsrum af 5 Aar fra den 1. April 1941 at regne nedsattes fra 4 000 Kr. til 2 000 Kr. aarlig pr. Kirke, har Kommunalbestyrelsen i Skrivelse hertil af 31. Maj 1946 efter Anmodning fra Bestyrelsen for Frederiksberg Begravelsesvæsen anholdt om, at Begravelsesvæsenets Bidragspligt til de frederiksbergske Kirker maa blive ophævet for en Periode af 5 Aar, eller, saafremt dette ikke maatte kunne godkendes, at den af Ministeriet indtil den 31. Marts 1946 indrømmede Nedsættelse af disse Bidrag maa blive forlænget for et tilsvarende Tidsrum.

(Fortsættes.)

Gravstedsbreve

praktisk, enkel udformning

0,25 kr. pr. stk.

20,00 kr. pr. 100 stk.

Forlag og eneforhandling:

Foreningen for kirkegårdskultur

Silkeborgvej 23, Horsens